

FONDS BERNARD SPAAPEN

Korte biografie

Bernard Spaapen werd op 8 april 1912 geboren in Roosendaal, Nederland, als oudste van negen kinderen. Omdat hij als jonge knaap naar de Lievensmissie verlangde, liep hij humaniora in de Apostolische School te Turnhout (1925-31). Op 5 november 1932 werd hij tot het noviciaat te Drongen toegelaten.

Tijdens zijn vormingstijd (Drongen 1932-35; Egenhoven 1935-38) bleek dat zijn zwakke gezondheid noch de missiearbeid noch het collegewerk of de drukke zielzorgpraktijk zou aankunnen. Een studielevens in het Ruusbroecgenootschap leek wel een haalbare oplossing. Daarom kwam hij van 1938 tot 1939 een jaar aan het Ruusbroecgenootschap studeren. Daarna studeerde hij theologie, eerst in Leuven (1939-1942), daarna in Maastricht (1942-43). Op 13 mei 1942 werd hij in Valkenburg tot priester gewijd. Na zijn derde proefjaar in Mariëndaal stond hij vluchtelingen en gewonden bij van de slag om Arnhem. Op 2 februari 1945 legde hij zijn laatste geloften af. Na de oorlog keerde hij naar Antwerpen terug. Tot aan zijn overlijden was hij verbonden aan het Ruusbroecgenootschap. Wegens zijn zwakke gezondheid kon hij geen grootschalig wetenschappelijk werk aan. Hij beperkte zich dan ook tot artikels en recensies, die overwegend in Ons Geestelijk Erf zijn verschenen. Drie grotere projecten zijn in de stijgers blijven steken: een studie over Jan van Leeuwen, een Hadewychboek met als titel Zes thema's uit het werk van Hadewych en een comparatieve studie tussen de oosterse en westerse mystiek.

Daarnaast was pater Bernard Spaapen ook een begenadigd tekenaar. Hij volgde lessen aan de kunstacademie van Antwerpen (o.m. bij Jos Hendrickx). Hij maakte tekeningen, aquarellen, lino's en houtsnedes. Pater Bernard Spaapen overleed te Antwerpen op 5 december 1977.

Het archief van Bernard Spaapen, bewaard in het Ruusbroecgenootschap, bestaat uit persoonlijke aantekeningen (Dozen 1 en 2) briefwisseling (Dozen 3 en 4), wetenschappelijke of professionele aantekeningen (Dozen 4 tot 7), tekeningen, lino's en aquarellen (Doos 8) en foto's (Doos 9). In verband met het grafische werk moet opgemerkt worden dat lino's over Ruusbroec ook in het prentenkabinet van het Ruusbroecgenootschap worden bewaard. Naar de wil van pater Bernard Spaapen is heel wat correspondentie met dames die hij geestelijk bijstond na zijn overlijden teruggestuurd naar de afzenders. Dat geldt voor de briefwisseling met de dames Reninca, R. Fekkes en Vanrusselt en met de heer René Klinkenbergh. Ook de briefwisseling met Maria Becker moet naar haar teruggestuurd zijn, maar deze brieven zijn opnieuw in het Ruusbroecgenootschap beland.

Literatuur over Bernard Spaapen

- 'In memoriam pater Bernard Spaapen (1912-1977)', Jezuïeten, 1978, 1, pp. 16-20
- J. Andriessen, 'In memoriam Bernard Spaapen s.j. 1912-1977', Ons Geestelijk Erf, 1977, afl. 4, pp. 321-326 (met bibliografie)

Inventaris archief Bernard Spaapen

DOOS 1

1. Briefwisseling in verband met het archief van B. Spaapen:
  - A. Ampe aan onbekend, 8 juni 1978
  - A. Munnichs aan L. Moereels, 25 januari 1978 (met brief van L. Moereels),
A. Munnichs aan A. Ampe, 28 april 1978
  - B. Spaapen aan A. Ampe, 21 juni 1977

2. Bidprentjes van familieleden

3. Paspoort van B. Spaapen

4. Biografische nota's:
  - Nota van B. Spaapen (met bibliografie), 12 november 1973
  - Brief van J. Mulders aan J. Andriessen, 30 december 1977

5. Dagboeken van 23 februari 1974 tot 1 maart 1974 en van 2 september 1976 tot 7 januari 1977

6. Documenten in verband met zijn overlijden, 5 december 1977:
  - Overlijdensbrief en bidprentjes
  - Homilie en voorbeden van de begrafenis
  - Persartikels
  - In memoriam in Ons Geestelijk Erf en Jezuïeten

7. Briefwisseling in verband met zijn overlijden:
  - Zuster Aleydis, 10 december 1977
  - G. Anteunis, ongedateerd
  - Gasthuiszusters, Antwerpen, ongedateerd
  - Paters dominicanen, Antwerpen, 10 december 1977
  - De Sociëteit van Maria, ongedateerd
  - De Zusters der Armen ongedateerd
  - De Zusters van Liefde, 10 december 1977
  - M. Ardui, 12 maart 1978
  - J. Barten, 7 december 1977
  - P. Begheyn, 7 december 1977
  - E. en F. Berckmans, ongedateerd
  - H. Bijmans, 22 december 1977
  - G. Bisdorff, ongedateerd
  - P. Boeynaems, ongedateerd
  - Sint-Bernardusabdij Bornem, ongedateerd
  - P. Ceulemans, ongedateerd
  - A. Cockx-Indestege, ongedateerd
  - P. Cuypers, ongedateerd
  - A. Daelemans-Rompen, ongedateerd
  - J.V. Daem, 8 december 1977
  - C.C. De Bruin, 9 december 1977
  - M. De Puydt Beeckmans de West Meerbeeck, ongedateerd

- A. en E. De Smedt-Slaedts, ongedateerd
- J. De Swaef, ongedateerd
- B. De Troeyer, 8 december 1977, ongedateerd
- J. De Winter-Wuyts, ongedateerd
- J. Driesen, ongedateerd
- L. Edixhoven, 3 maart 1978, 5 maart 1978
- Zustersgemeenschap Kindsheid Jesu, Eeklo, ongedateerd
- G. Epiney, 11 december 1977
- A. Frenay, 9 december 1977
- Paters karmelieten, Gent, ongedateerd
- Elsa Gevaert, 7 januari 1978, ongedateerd
- J. en A. Gijssels-Rombaut, ongedateerd
- L. Gilis, ongedateerd
- E.A. Gilson, ongedateerd
- H.J.E. Hendriks, 21 december 1977
- R. en José Hermans-Jennes, ongedateerd
- R. J. Heyrick-Blanchaert, ongedateerd
- H. Imberechts, ongedateerd
- Fam. Jacobs-Janssen, ongedateerd
- A. Keersmaekers-Ooms, ongedateerd
- J. Klinkhammer, 10 december 1977
- Fam. Lamoral, ongedateerd
- Fam. Lemmens-Marnef, ongedateerd
- G.I. Lieftinck, ongedateerd
- P. Loontjens, 15 februari 1978
- S. Lowie, ongedateerd
- Zuster Ludwig, 8 december 1977
- R. Mathieu, ongedateerd
- A. Munnichs, 19 maart 1978
- B. Naaijckens, 9 december 1977
- R. en J. Naulaerts-van Nunen, ongedateerd
- P.F.J. Obbema, ongedateerd
- Sint-Paulusabdij Oosterhout, ongedateerd
- Zusters franciskanessen, Oosterlo, ongedateerd
- A. Peeters, ongedateerd
- H. Peeters, 29 december 1977
- J.H.M. Pijnenburg, ongedateerd
- K. en E. Porteman-Verplancke, ongedateerd
- A. Rayez, 13 december 1977
- J. en F. Reynaert, ongedateerd
- Zuster Ghislaine Rietjens, 3 ongedateerde kaarten
- E. Rombauts, ongedateerd
- K. Ruh, 11 december 1977
- F. Schellemans, ongedateerd
- H.J.J. Scholtens, ongedateerd
- Zusters Kindsheid Jesu, Schoten, ongedateerd
- Mevrouw Simons-Meeuwezen, ongedateerd
- Minderbroeders-kapucijnen, 's-Hertogenbosch, ongedateerd
- V. Smilovici, ongedateerd
- M. Somville, ongedateerd
- F. Stoop, ongedateerd

- M. C. Terlinck, ongedateerd
- Sint-Jozefscollege Turnhout, 8 december 1977, ongedateerd
- Mevrouw Van Acker-Simons, ongedateerd
- J. Van Aert-Kerremans, ongedateerd
- J. Van Brabant, ongedateerd
- K. en A. Van de Castele-Verhaeghe, ongedateerd
- J. Van den Broeck, ongedateerd
- E. en C. Vanderbeek, 8 december 1977
- G. Van Dijck, 9 december 1977
- R. Th. M. Van Dijk, 9 december 1977
- E. Van Loon, ongedateerd
- F. Van Ommeslaeghe, 9 december 1977
- E. Van Rijckevorsel, ongedateerd
- Zuster Marie-Françoise Vanrusselt, ongedateerd
- R. Vivex, ongedateerd
- Fam. Vleminx-Heyrick
- Abdij Westmalle, ongedateerd
- J. Wouters, ongedateerd
- J. Wuyts-Van Gastel, ongedateerd
- E. Wuyts-Van de Walle, ongedateerd
- 3 brieven met onleesbare handtekening

8. Briefwisseling met de familie Spaapen:

- Brieven aan B. Spaapen, 13 postkaarten, 1935-1956
- Brief van G. Spaapen aan A. Ampe, 6 oktober 1979
- Brief van mevrouw J. Spaapen aan A. Ampe, 28 april 1985

9. Persoonlijke briefwisseling:

- L. Berger, 20 september (zonder jaartal)
- Pater Gerard, 21 juni 1971, 19 januari 1972, 13 april 1972, 21 juli 1972, 29 december 1972, ongedateerd
- P. Klinkenbergh, 11 juli 1973
- De heer Martens, 29 september 1957
- A. Munnichs, 26 juni 1973
- Pater Victor, 6 september (zonder jaartal), 24 september (zonder jaartal)

10. Persoonlijke nota's van B. Spaapen, voor 1945

DOOS 2

1. Notaboekjes met persoonlijke aantekeningen
2. Notaboekjes met persoonlijke aantekeningen, vervolg
3. Notaboekjes met persoonlijke aantekeningen, vervolg

DOOS 3

1. Geestelijke leiding (briefwisseling van Maria Becker):

- 24 juli 1960, 25 juli 1960, 27 juli 1960, 6 augustus 1960, 13 augustus 1960, 20 augustus 1960, 22 september 1960, 23 september 1960, 3 oktober 1960, 17 oktober 1960, 7 november 1960, 24 november 1960, 19 december 1960
2. Geestelijke leiding (briefwisseling van Maria Becker):
- 9 februari 1961, 16 februari 1961, 23 februari 1961, 19 maart 1961, 24 maart 1961, 29 maart 1961, 30 maart 1961, 5 april 1961, 24 april 1961, 9 mei 1961, 17 mei 1961, 4 oktober 1961, 6 oktober 1961, 28 oktober 1961, 18 december 1961
3. Geestelijke leiding (briefwisseling van Maria Becker):
- 21 februari 1962, 23 februari 1962, 25 februari 1962, 22 maart 1962, 5 april 1962, 17 april 1962, 11 mei 1962, 22 mei 1962, 7 juni 1962, 28 juni 1962, 12 oktober 1962, 8 november 1962, 25 november 1962, 18 december 1962, 29 december 1962
4. Geestelijke leiding (briefwisseling van Maria Becker):
- 1 januari 1963, 4 januari 1963, 5 januari 1963, 6 februari 1963, 22 februari 1963, 11 april 1963, 1 mei 1963, 23 mei 1963, 30 mei 1963, 17 juni 1963, 9 juli 1963, 19 april 1964, 27 januari 1965, 10 mei 1965, 3 juni 1965, 21 juni 1965, 28 juni 1965
5. Geestelijke leiding (briefwisseling van Maria Becker):
- april 1967, 18 augustus 1967, 29 mei 1968, 19 juni 1968, 24 maart 1970, 15 december 1971, 24 maart 1972, 12 april 1972, 4 mei 1972, 7 mei 1972, 18 mei 1972, 1 juni 1973, 18 september 1973, 27 november 1973, 10 december 1973, 17 december 1973, 18 december 1973, 15 januari 1974, 19 februari 1974, 4 april 1974, 6 mei 1974, 16 mei 1974, 20 maart 1975, 11 mei 1975, 17 december 1975, 11 mei 1977, 14 juni 1977, 20 juli 1977, 21 september 1977
6. Postkaarten en varia van Maria Becker

DOOS 4

1. Gedichten van Maria Becker
2. Geestelijke leiding: briefwisseling met de zusters van Koningshof, 1960-1961
3. Geestelijke leiding (brieven van Josef Schmid):
  - 9 december 1957, 6 januari 1958, 29 mei 1958, 4 oktober 1958, 10 december 1958, 8 januari 1959, 16 januari 1959, 7 februari 1959, 10 juli 1959, 11 oktober 1959, 22 oktober 1959, 11 november 1959, 23 november 1959, 8 januari 1960, 16 maart 1960, 14 juni 1960, 7 november 1960, 29 december 1960, 15 januari 1961, 30 januari 1961, 6 februari 1961, 17 maart 1961, 13 april 1961, 2 juni 1961, 25 juni 1961, 7 ongedateerde brieven
  - Brief van Ludwig Schmid aan B. Spaapen, 11 september 1961

4. Preken van B. Spaapen
5. Ontwerp van een gebedenboek van G. Achten, B. Spaapen en anderen
6. Geestelijke oefeningen van B. Spaapen
7. Aantekeningen omtrent de dood

DOOS 5

1. Aantekeningen omtrent engelen
2. Aantekeningen omtrent de liefde
3. Aantekeningen omtrent Magistro Christo Jesu
4. Aantekeningen omtrent Maria
5. Aantekeningen omtrent mediteren
6. Contemplatieve teksten
7. Gedichten
8. Aantekeningen over kunst
9. Overdruk met aantekeningen van het artikel over Jeanne Vande Putte: B. Spaapen, 'Er heeft een Vlaamsche Meidoorn gebloeid', Streven, 1941, pp. 170-176
10. Documenten in verband met B. Spaapen, 'De tekenkunst van Jos Henderickx', Streven, oktober 1983, pp. 23-36:
  - Briefwisseling:
    - A. Cockx-Indestege aan A. Ampe, 15 november 1983
    - G. Hendrickx-De Hoog aan A. Ampe, 25 november 1980
    - Ons Erfdeel aan L. Simons, 16 maart 1983
    - L. Simons aan J. Van Brabant, 10 september 1982
    - L. Simons aan A. Ampe, 22 maart 1983
    - Streven aan A. Ampe, 27 juli 1983
    - G. Spaapen-Dellepoort aan A. Ampe, 14 oktober 1983
    - C. Vanderbeek aan A. Ampe, oktober 1982, 3 februari 1983
  - Fotokopie van de brief van B. Spaapen aan C. Vanderbeek 18 december 1976
  - Tekst van het artikel in Streven
11. Wetenschappelijke briefwisseling:
  - S. M. Amandus, 6 mei 1957
  - B. Spaapen aan J. Andriessen, 16 mei 1977
  - B. Delfgaauw, winter 1940, 20 januari 1941

- J. Geesink, 10 januari 1939
- A. Gruijs, 14 juli 1967, 18 oktober 1967
- K. Herk, 14 april 1962
- L. Kern, 14 september 1952 (met antwoord van B. Spaapen), 25 oktober 1953, 8 maart 1959, 19 maart 1959, 15 april 1959, 19 juni 1959, 30 oktober 1959
- C. Kerstens, 8 maart 1971, 21 maart 1971
- K. Klinkhammer, 25 september 1973, 12 november 1973, 20 januari 1974
- Dr. Knaus, 8 september 1960, 13 september 1960
- Koninklijke Vlaamse Academie van België, 24 februari 1969, 11 maart 1969
- A. Mens, 6 juni 1968
- B. Naaijkens, 28 december 1973
- P. Neefs, 19 september 1968
- Abdij, Oosterhout, 19 februari 1974
- J. B. M. Porion, 28 december 1962, 29 december 1962, 19 januari 1963, 16 april 1963, 26 januari 1967, 12 februari 1967, 25 juni 1969, 13 juli 1969, 12 september 1969, 23 april 1970, 4 februari 1971, 5 september 1971, 31 december 1971, 10 oktober 1972, 3 februari 1973
- A. Rayez, 15 oktober 1970, 1 november 1970, 14 maart 1971, 28 maart 1971, 18 mei 1971, 20 juni 1971, 3 oktober 1971
- J. Reynaert, 27 september 1975
- L. Reypens, 31 oktober 1947, 30 november 1947, 7 december 1947, 11 december 1947, 24 december 1947, 4 januari 1948, 3 februari 1948, 4 februari 1948, 5 februari 1948, 15 juni 1948, 1 juli 1948, 14 juli 1948, 10 augustus 1948, 26 augustus 1948, 25 december 1948, besnijdenis 1948, (B. Spaapen aan L. Reypens, 1954), 25 april 1958, 8 augustus 1958, 31 augustus 1958, 17 september 1958, 27 november 1958, 22 december 1958, 23 december 1958
- H.J.J. Scholtens, 7 juni 1960, 28 juni 1960, 30 augustus 1960, (brieven van A. Lansbergen aan H.J.J. Scholtens, 18 mei 1960, 29 augustus 1960), 15 december 1962, 10 april 1963
- P. Südbraak, 20 december 1961
- Universiteit Antwerpen, 27 december 1973
- G. Van Dijck, 26 januari 1967, 5 juni 1967, 24 juli 1969
- M. Van Turnhout, 29 januari 1949
- Gemeente Zwolle, 1 maart 1971, 4 maart 1971 (met antwoord van B. Spaapen, 10 maart 1971), 18 maart 1971, 4 mei 1971, 23 juli 1971

DOOS 6

1. Documenten in verband met de integratie van het Ruusbroecgenootschap in de UFSIA, 1973:

- Brief van B. Spaapen aan de integratiecommissie, 28 februari 1973
- Nota en ontwerpen

2. Voorbereidende nota's en aantekeningen bij het artikel 'Pater Reypens, vorser van het vroomheidsleven in de Nederlanden', Dr. L. Reypens-album, Tielt, Lannoo, 1964, pp. XIII-XX.

3. Aantekeningen over 'het binnenste' bij Ruusbroec, christologie, apex
4. Aantekeningen over Ruusbroec en de nieuwe mystiek
5. Aantekeningen bij overdruk B. Spaapen, 'Een boek over de minne bij Hadewijch', Streven, 1968, pp. 811-814

DOOS 7

1. Aantekeningen bij overdruk B. Spaapen, 'Hadewijch en het vijfde Visioen', Ons Geestelijk Erf, 1970, pp. 7-44, 113-141, 353-404; 1971, pp. 129-178; 1972, pp.113-196
2. Aantekeningen en tekst voor een lezing op het filologencongres van Ons Geestelijk Erf, 1973: 'Divertimento op het 'nieuwheids'-motief in het werk van Hadewijch'
3. Voorbereidende nota's voor 'Het nieuwe leven volgens Hadewijch'
4. Voorbereidende nota's voor 'Gheruchte' en 'Scilentie' bij Hadewijch'

DOOS 8

1. Alfabetisch geordende aantekeningen bij Hadewych: van 'actie' tot 'minne'
2. Alfabetisch geordende aantekeningen bij Hadewych: van 'mystiek' tot 'wijsheid'
3. Notaboekje over Hadewych

DOOS 9

1. Aantekeningen bij overdruk B. Spaapen, 'Nieuwe stoffen voor de studie van het Middelnederlandsch gebodenonderricht', Ons Geestelijk Erf, 1940, pp.89-108, 135-172
2. Aantekeningen bij overdruk B. Spaapen, 'Een onbekend tractaatje van Nicolaas Eschius?', Ons Geestelijk Erf, 1947, pp. 344-374
3. Aantekeningen bij overdruk B. Spaapen, 'Van Winghe en de oudste Nederlandse Imitatio-vertalingen. Enige punten van vergelijking', Ons Geestelijk Erf, 1955, pp. 164-187
4. Documenten omtrent B. Spaapen, 'Kanttekeningen bij de diplomatische uitgave hs. Brussel 5859-61', Ons Geestelijk Erf, 1958, pp. 5-55, p. 128:
  - Briefwisseling:
    - P. Debongnie, ongedateerd
    - L.M.J. Delaissé, 4 juni 1958

- W. Meyer, ongedateerd
  - B. A. Vermaseren, 1 april 1958
  - G. Wijdeveld, 11 april 1958
  - Brief met onleesbare handtekening, 22 april 1958
  - Aantekeningen bij overdruk
5. Aantekeningen bij overdruk B. Spaapen, 'Middeleeuwse passiemystiek. I. Der mynnender sielen boegaert', Ons Geestelijk Erf, 1961, pp. 167-185, pp. 252-299
  6. Aantekeningen bij overdruk B. Spaapen, 'Bij de zevende eeuwfeestviering van Eckharts geboorte', Ons Geestelijk Erf, 1962, pp. 5-25, pp. 241-281
  7. Aantekeningen bij overdruk B. Spaapen, 'Bedenkingen bij een nieuw boek over de woordenschat van meester Eckhart', Ons Geestelijk Erf, 1965, pp. 113-132
  8. Aantekeningen bij overdruk B. Spaapen, 'Middeleeuwse passiemystiek. II. De vier kruiswegen van Alijt Blake. Bijlage: Tekstuitgave', Ons Geestelijk Erf, 1966, pp. 5-64
  9. Aantekeningen bij overdruk B. Spaapen, 'Hebben onze 13de-eeuwse mystieken iets gemeen met de broeders en zusters van de vrije geest?', Ons Geestelijk Erf, 1966, pp. 369-391
  10. Aantekeningen bij overdruk B. Spaapen, 'Le mouvement des 'Frères du libre esprit' et les mystiques flamandes du XIIIe siècle', Revue d'ascétique et de mystique, 1966, pp. 423-437
  11. Aantekeningen bij overdruk B. Spaapen, 'Middeleeuwse passiemystiek. III. Autobiografie. IV. Brief uit de ballingschap', Ons Geestelijk Erf, 1967, pp. 209-301, 321-367
  12. Aantekeningen bij overdruk B. Spaapen, 'Middeleeuwse passiemystiek. V. De kloosteronderrichtingen van Alijt Bake', Ons Geestelijk Erf, 1968, pp. 5-32, 225-261, 374-421; 1969, pp. 270-304
  13. Aantekeningen bij overdruk B. Spaapen, 'Imitation de Jésus-Christ', Dictionnaire spirituel, 1971, VII/2, pp. 2356-2368
  14. Aantekeningen over Jan Van Leeuwen en 'het binnenste'
  15. Wetenschappelijke aantekeningen: varia

DOOS 10

1. Houtsnedes en lino: Ruusbroec
2. Houtsnedes, lino's en prenten: bijbelse figuren

3. Houtsnedes, lino's en prenten: bloemen en planten
4. Houtsnedes, lino's en prenten: gebouwen
5. Houtsnedes, lino's en prenten: varia
6. Originele lino (bloem)
7. Lino's:
  - Moeder van tederheid
  - Heilig Hart (1 met opdracht voor Theophilus (25 februari 1959) en 1 met opdracht voor rector (27 februari 1959))
  - Pinksteren
  - Moeder Gods (1 met opdracht voor Rea en Steph, kerstmis 1958)
  - Hooglied (1 met opdracht voor Theophilus)
  - Drievuldigheid (1 met opdracht voor pater Ampe 15 november 1959)
  - Ongetiteld
  - Ter herinnering aan de 25ste verjaardag van mijn priesterwijding, Antwerpen, 13 mei 1967
  - Maria met kind
  - Ongetiteld
8. Schetsboeken
9. Prenten, drukken, uitnodigingen

DOOS 11

1. Portretfoto's van B. Spaapen
2. Foto's van B. Spaapen met familie en vrienden
3. Jeugdfoto's
4. Foto van B. Spaapen met J. Schmid
5. Foto van Maria Becker
6. Vakantiefoto's

FOLIO'S

Plastisch werk (studies, tekeningen, drukken, lino's...) van B. Spaapen